

Θεωρητικό φύλλο εργασίας

Η ανεστραμμένη τάξη

Κορμός της ενότητας /Ο

1/ Παρατήρηση - Κατάσταση της πορείας

Σε αυτό το φύλλο εργασίας, θα επικεντρωθούμε σε μια από τις πιο κατάλληλες μεθοδολογικές λύσεις για την αντιμετώπιση εκπαιδευτικών προβλημάτων που σχετίζονται με τις ΕΕΑ: την ανεστραμμένη τάξη (Flipped Classroom).

2/ Διεξαγωγή

Θέλουμε να σκεφτούμε το επείγον της δημιουργίας ενός πλαισίου - ένα θετικό και φιλόξενο σχολείο - το οποίο προωθεί την ακαδημαϊκή και κοινωνική επιτυχία κάθε μαθητή μέσω αποτελεσματικών επιλογών στον προγραμματισμό, τη μεθοδολογία, την οργάνωση και την παιδαγωγική. Στην πραγματικότητα, ανταποκρίνεται στην πιο σύνθετη ανάγκη να είναι σε θέση να αλλάξει ο «τρόπος σχολικής εκπαίδευσης» ώστε να συμβαδίζει με το χρόνο μας και να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των παιδιών.

Μελλοντικές προοπτικές: Η ανεστραμμένη τάξη

Η ανεστραμμένη τάξη (1) είναι ένα σύστημα το οποίο, μέσω της χρήσης παιδαγωγικών τεχνολογιών, αντιστρέφει το παραδοσιακό πρότυπο της διδασκαλίας / μάθησης και την προκύπτουσα σχέση δασκάλου / μαθητή. Το διδακτικό υλικό φορτώνεται στο εικονικό περιβάλλον της "ομάδας της τάξης" σε πολύ διαφορετικές μορφές και ψηφιακές γλώσσες. Για την εμπάθυνση ενός περιεχομένου ή ενός θέματος, κάποιος δεν χρησιμοποιεί πλέον μόνο γραπτά κείμενα, αλλά και αρχεία ήχου, βίντεο, προσομοιώσεις και υλικό που διατίθενται στο Διαδίκτυο. Αυτά τα έγγραφα μπορούν να διερευνηθούν από μαθητές μόνους ή σε ομάδες "έξω από την τάξη", στο σπίτι, στη βιβλιοθήκη ή σε άλλες άτυπες συγκεντρώσεις. Στην τάξη με τον δάσκαλο, το περιεχόμενο «έχω μάθει» μέσω της τεχνολογίας γίνεται αντικείμενο δραστηριοτήτων συνεργασίας που αποσκοπούν στην «ενεργοποίηση» των αποκτώμενων γνώσεων. Η τάξη δεν είναι πλέον ο τόπος μετάδοσης των εννοιών, αλλά ο χώρος εργασίας και η συζήτηση όπου μαθαίνουμε να τα χρησιμοποιούμε σε σχέση με τους συνομηλίκους και με τον δάσκαλο. Πράγματι, μόλις ο εκπαιδευτικός επιλέξει ένα θέμα για να ερευνήσει και να μεταφορτώσει το σχετικό υλικό σε μια πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης, αυτός ή αυτή λέει στους μαθητές ποια θέματα και περιεχόμενο θα μελετηθούν ή θα εμπυθουν στις προηγούμενες ημέρες η οποία είναι αφιερωμένη στο θέμα αυτό. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η «αντιστροφή» του παραδοσιακού πλαισίου και μπορούμε να μιλάμε σωστά για μια ανεστραμμένη τάξη. Αυτή η μεθοδολογία διδασκαλίας έχει τις ρίζες της στον αγγλοσαξονικό κόσμο - όλο και πιο προσεκτικό στη διδασκαλία σε εργαστήριο και "μέσω εμπειρίας" - και έχει εξαπλωθεί, ιδιαίτερα στις Ηνωμένες Πολιτείες όπου τα μαθήματα έχουν ψηφιοποιηθεί και όπου χρησιμοποιούνται συστήματα ηλεκτρονικής μάθησης που βασίζονται σε συστήματα εικονικών τάξεων. Η δυναμική της εκπαιδευτικής διαδικασίας λαμβάνει χώρα ως εξής. Οι εκπαιδευτικοί προετοιμάζουν σε βάθος υλικά ως μέρος του εικονικού

περιβάλλοντος εκμάθησης που υιοθετεί το σχολείο. Οι μαθητές διερευνούν το προτεινόμενο θέμα πριν από το μάθημα στο σπίτι για να απελευθερώσουν το χρόνο του παλαιού μετωπικού μαθήματος μετάδοσης και αφήνουν χώρο για μια σειρά ενεργών εμπειριών μάθησης που συνήθως λαμβάνουν χώρα σε μικρές ομάδες. Αυτή η ιδέα της κατηγορίας Flipped Classroom ή "ανάποδα" κερδίζει ολοένα και περισσότερη δημοτικότητα και αξιοπιστία σε άλλες χώρες εκτός από τις Ηνωμένες Πολιτείες, ακόμη και σε άλλα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Ιδιαίτερα στη Βόρεια Ευρώπη.

Συγκεκριμένα, μπορούμε να πούμε ότι η τάξη γίνεται ο τόπος όπου πρέπει να εργαστούμε σύμφωνα με τη συνεταιριστική μέθοδο επίλυσης προβλημάτων και να βρούμε μια λύση στα προβλήματα, να συζητήσουμε και να συνειδητοποιήσουμε, με τη βοήθεια του «δασκάλου προπονητή», δραστηριότητες όπως σε ένα εργαστήριο, καθώς και "εκπαιδευτικές εμπειρίες" (πραγματικές ή εικονικές) που επιτρέπουν την ενεργοποίηση της γνώσης. Αυτό δεν είναι μια ριζική καινοτομία από μεθοδολογική άποψη, αλλά μια εφαρμογή, που καθίσταται δυνατή από την τεχνολογία, της μάθησης μέσω του πειραματισμού (learning by doing).

Με αυτόν τον τρόπο αποτιμώνται οι νέες μορφές μάθησης των τών μαθητών που είναι τώρα «ψηφιακά παιδιά» και γίνεται πολύ πιο εύκολη η εξατομίκευση της μάθησης σχεδιάζοντας, μέσα στο εικονικό μαθησιακό περιβάλλον, ειδικές διαδρομές μάθησης για άτομα ή ομάδες με ειδικές ανάγκες.

Η πιο ενδιαφέρουσα πτυχή αυτής της μεθοδολογίας είναι το γεγονός ότι ολόκληρο το εκπαιδευτικό πλαίσιο αναθεωρείται για να μεγιστοποιήσει έναν ολοένα και πιο σπάνιο πόρο στο σχολείο: τον χρόνο των εκπαιδευτικών.

Εν ολίγοις, υπάρχουν δύο επίπεδα «αντιστροφής» του εκπαιδευτικού πλαισίου: - η πρώτη αφορά το γεγονός ότι οι ψηφιακές τεχνολογίες, μέσω της χρήσης συνεργατικών μαθησιακών περιβαλλόντων στο διαδίκτυο, καθιστούν δυνατή τη μετακίνηση μιας σειράς πλασματικών δραστηριοτήτων "έξω από την τάξη", απελευθερώνοντας έτσι τον χρόνο του εκπαιδευτικού έτσι ώστε αυτός να μπορεί να παρακολουθεί πιο άμεσα τα μαθησιακά προβλήματα μάθησης

- η δεύτερη είναι η δυνατότητα δημιουργίας μιας νέας μεθοδολογίας ενεργητικής μάθησης που μετατρέπει την τάξη σε μια μικρή «ερευνητική κοινότητα», ιδίως μέσω συνεργατικών εργασιών.

Η αλληλεπίδραση καθηγητή-μαθητή μετασχηματίζεται ριζικά από τη στιγμή που ο χρόνος του «μετωπικού μαθήματος» μειώνεται δραστικά και ο χρόνος που δαπανάται για την επίλυση προβλημάτων συνεργασίας, την παρακολούθηση και την υποστήριξη της εργασίας των μαθητών αυξάνεται αναλογικά, καθώς και η ορθολογική εξέταση "των αποτελεσμάτων της ομαδικής εργασίας, που διεξάγονται συλλογικά.

Είναι προφανές ότι αυτή η μεταμόρφωση του εκπαιδευτικού πλαισίου αλλάζει βαθιά τον ρόλο του δασκάλου, αλλά είναι βέβαιο ότι η "αύξηση" δεν το μειώνει καθόλου. Ο δάσκαλος, στην πραγματικότητα, πρόκειται να μετατραπεί, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, από το γνώστη του μαθήματος και την «ρυθμιστική αρχή» του περιεχομένου και των αξιολογήσεων σε ένα σχήμα που ενσωματώνει έναν μεγαλύτερο αριθμό δεξιοτήτων, προφανώς εκείνων που αντιστοιχούν σε αυτούς τους ίδιους κλάδους, αλλά και εκείνων ενός παιδαγωγικού γνώστη ψηφιακών τεχνολογιών, όπως διδασκαλία, προγύμναση και καθοδήγηση (παρουσία και σε σύνδεση) των μαθητών του. Στην πραγματικότητα, γίνεται παιδαγωγικός σχεδιαστής που οργανώνει το εκπαιδευτικό / τεχνολογικό πλαίσιο και προγραμματίζει τις δραστηριότητες των μαθητών παρουσία και σε σύνδεση, γνώστης του περιεχομένου του μαθήματος και παράλληλα οδηγού, υποστηρικτή για τη συνεργατική δόμηση γνώσεων από τους μαθητές. Ενεργεί ως κίνητρο για την ενθάρρυνση της προσωπικής και συλλογικής ανάπτυξης των ομαδικών δραστηριοτήτων και για την προώθηση της «ουσιαστικής μάθησης».

Με άλλα λόγια, βοηθά τους μαθητές να αναπτύξουν μεθοδολογίες και πρακτικές μελέτης που τους επιτρέπουν να αποκτήσουν πραγματικές δεξιότητες στη διαχείριση περιεχομένου και όχι μόνο των εννοιών. Σε αυτή τη διαδικασία, φυσικά, ο ρόλος του μαθητή αλλάζει και γίνεται πολύ πιο ενεργός. Με την υιοθέτηση αυτού του είδους καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας ο μαθητής γίνεται ολοένα και περισσότερο πρωταγωνιστής της μαθησιακής διαδικασίας και, πάνω απ' όλα, γίνεται πιο υπεύθυνος, μέσω της συνεργασίας με τους συνομηλίκους του, της προόδου ή των δυσκολιών κατά την εκμάθηση. Δεν πρόκειται για απλή "μετάδοση", ειδικά για τους εκπαιδευτικούς που συχνά δεν διαθέτουν επαρκή κατάρτιση και συνεπώς επαρκή τεχνολογική και μεθοδολογική εμπειρογνωμοσύνη για την εφαρμογή αυτής της αλλαγής.

Για τους μαθητές, αυτό δεν είναι καινούργιο: είναι ψηφιακά παιδιά ("έμφυτοι ψηφιακοί") (2). Για αυτούς, τα ψηφιακά εργαλεία, οι κονσόλες βιντεοπαιχνιδιών, τα smartphones και τα tablet είναι καθημερινά εργαλεία. Το πρόβλημα για τον εκπαιδευτικό και το σύνολο του εκπαιδευτικού ιδρύματος είναι να βελτιώσει τις δεξιότητες χρήσης των ψηφιακών τεχνολογιών που έχουν αποκτήσει ανεπίσημα και μέσω κοινωνικοποίησης με τους συνομηλίκους τους. Πρόκειται για τη μετατροπή της φυσικής τους τεχνολογικής ευχέρειας σε εργαλείο για τη μετάδοση "ουσιαστικής μάθησης", έχοντας πάντα υπόψη ότι η "μάθηση" δεν είναι παιχνίδι και ότι η κούραση της μάθησης δεν μπορεί να εξαλειφθεί χρησιμοποιώντας τεχνολογικές συσκευές. Η πρόκληση είναι να χρησιμοποιήσουν αυτές τις ικανότητες και τις τεχνολογικές δεξιότητες που κατέχουν ήδη, θέτοντάς τους στην υπηρεσία της διδασκαλίας και της μάθησης.

BIBLIOGRAFIA

(1) M. MAGLIONI, F.BISCARO, La classe capovolta. Innovare la didattica con la flipped classroom. In Le Guide Erickson, Trento 2014.

(2) P. FERRI, Nativi digitali, Bruno Mondadori, Milano 2011.